

УДК 338.432.5

В.І. Федорак
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фундаментальних,
загальноекономічних дисциплін і туризму,
Інститут управління природними ресурсами*
М.Й. Олійник
*магістр,
Університет економіки та права «КРОК»*

Напрями інноваційної діяльності підприємств будівельної галузі

У статті досліджено інноваційні процеси у будівельній галузі та їхній вплив на будівельний комплекс. Проведено аналіз стану та визначено основні форми і напрями інноваційної діяльності підприємств.

Ключові слова: будівельний комплекс, будівельна індустрія, інноваційна діяльність, промислове виробництво.

В.И. Федорак
*кандидат экономических наук,
доцент кафедры фундаментальных,
общеэкономических дисциплин и туризма,
Институт управления природными ресурсами*
М.И. Олейник
*магистр,
Университет экономики и права «КРОК»*

Направления инновационной деятельности предприятий строительной отрасли

В статье исследованы инновационные процессы в строительной отрасли и их влияние на строительный комплекс. Проведен анализ состояния и определены основные формы и направления инновационной деятельности предприятий.

Ключевые слова: строительный комплекс, строительная индустрия, инновационная деятельность, промышленное производство.

V. Fedorak
*PhD in Economics,
Associate Professor of Fundamental
General Economic Disciplines and Tourism
Institute of Natural Resources Management*
M. Oliynyk
*Master's Degree Student
«KROK» University*

Directions of Innovation Enterprises Activities of Construction Industry

The article examines innovative processes happening in the construction industry and their impact on the construction complex. The analysis of the as-is situatio was made and the main directions and forms of innovation activities in enterprises were defined.

Keywords: *construction complex, construction industry, innovation activity, manufacturing.*

Постановка проблеми

Для розвитку будівельної галузі важливе значення мають інноваційні пріоритети. Активізація інноваційної діяльності підприємств є необхідною умовою розвитку економіки, зростання виробничих можливостей, покращення асортименту та якості продукції. Трансформаційні процеси, які відбуваються у вітчизняній економіці, характеризуються поглибленням кризових явищ. За роки структурної перебудови економіки будівництво зазнало зменшення обсягів виробництва на 35-45%, а також руйнування матеріально-технічної бази та зниження соціальних стандартів населення [7, с.62].

Функціонування будівельного підприємства відбувається шляхомвзаємодії усіх видів ресурсів під впливом факторів зовнішнього середовища. Для виробництва конкурентоспроможної продукції необхідне поєднання ефективного використання природних ресурсів та збереження навколишнього середовища [1, с.142].

В умовах обмеженості ресурсів та змін зовнішнього середовища пріоритетними стають питання визначення основних напрямів інноваційної діяльності будівельних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Інноваційний розвиток підприємств будівельної галузі досліджують вітчизняні науковці, зокрема: Н.І. Верхоглядова [1], Л.В. Дейнеко [2], І.В. Дем'яненко [3], Л.І. Дмитриченко [4], О.Д. Матвієнко [4], О.В. Коваленко [5], Ю.Д. Усик [5], Ю.М. Назукін [6], А.М. Стельмашук [7], В.О. Шевченко [8] та ін. Аналіз їхніх наукових праць свідчить про необхідність створення сприятливих умов для інноваційної діяльності підприємств під впливом внутрішніх та зовнішніх викликів. Окрім того, деякі питання щодо визначення напрямів інноваційного розвитку підприємств будівельної галузі досі залишаються не вирішеними.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

Будівельна галузь, як економіка у цілому, перебуває під впливом тривалих системних викликів, що відображають як світові тенденції, так і внутрішні бар'єри розвитку. Ці виклики зумовили необхідність формування інноваційних напрямів розвитку будівельної галузі під впливом технологічних змін, адміністративних реформ та нових умов фінансування будівельних робіт.

Формулювання цілей статті

Метою статті є обґрунтування напрямів інноваційної діяльності підприємств будівельної галузі. Для досягнення поставленої мети необхідно визначити особливості здійснення інноваційної діяльності у будівельній галузі, узагальнити галузеву специфіку, систематизувати напрями інноваційної діяльності підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження

Трансформаційні процеси в економіці вплинули на будівельну галузь як важливу складову господарського комплексу. Підприємства галузі працюють у нових умовах господарювання, реалізації адміністративно-територіальної реформи та під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників, а саме:

По-перше – це посилення глобальної конкуренції між підприємствами та державами.

По-друге – це технологічні зміни, що підсилюють значення інновацій. Формується нова технологічна база на основі використання біотехнологій, інформатики та нанотехнологій.

По-третє – це зростання ролі людського капіталу якосновного фактора економічного розвитку.

По-четверте – це залежність існуючих виробництв від зовнішніх енергоносіїв і необхідність пошуку альтернативних джерел енергоресурсів.

По-п'яте – це переорієнтація фінансування з бюджетного на інвестиційне, включаючи залучення коштів населення.

Окрім того, необхідно враховувати наявність адміністративних бар'єрів, зношеність транспортної та інженерної інфраструктур, а також дефіцит кваліфікованих інженерних і робітничих кадрів [3, с.26; 6. с.61].

Структурно будівельну галузь можна поділити на такі сфери: архітектурно-планувальні та проектні роботи; житлове, промислове, інженерне будівництво; виробництво будівельних матеріалів; виробництво будівельних машин та механізмів.

Упродовж останніх років спостерігається незначна активізація житлового будівництва у містах, водночас катастрофічним залишається будівництво доріг та сільськогосподарських об'єктів [5, с.99]. У таблиці наведено обсяги будівництва за 2011–2016 роки.

Таблиця

Обсяг виконаних будівельних робіт за видами будівельної продукції

(млн грн)

Роки	Будівництво, всього	Будівлі	У тому числі житлові	Нежитлові	Інженерні споруди
2011	61671,7	26745,4	8137,1	18608,3	34926,3
2012	62937,2	28104,8	8523,0	19581,8	34832,4
2013	58586,2	28257,3	9953,1	18304,2	30328,9
2014	51108,7	24856,5	11292,4	13564,1	26252,2
2015	57515,0	28907,5	13908,8	14998,7	28607,5

* Без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополя, за 2014–2015 роки також без частини зони проведення антитерористичної операції.

Джерело: [9]

Загалом у будівельній галузі спостерігається зростання обсягів будівництва у 2015 році на 15% у порівнянні з 2014 роком за рахунок будівництва житлових, промислових та інженерних споруд. На даний час близько 45% будівельних підприємств є нерентабельними, без обігових коштів і працюють тільки на умовах передоплати [8, 9].

Інноваційний розвиток підприємств будівельної індустрії – це сукупність взаємопов'язаних елементів, які забезпечують інноваційні процеси у виробництві та управлінні на основі наукових досліджень, впровадження новітньої техніки і технологій. Напрями розвитку інноваційної діяльності підприємств будівельної галузі мають ґрунтуватися на принципах та методах власне інноваційної діяльності, а також враховувати технологічні особливості будівельних підприємств [7, с.65].

За результатами аналізу наукових джерел встановлено особливості функціонування підприємств будівельної галузі у сучасних умовах, а саме: скорочення обсягів виробництва; низька рентабельність підприємств; значна зношеність основних засобів; низька культура будівельно-монтажних робіт. При цьому нау-

ковці Верхоглядова Н.І. [1], Дейнеко Л.В. [2], Дмитриченко Л.І. [4], Стельмашук А.М. [7] зазначають, що активізація інноваційної діяльності будівельних підприємств відбувається за рахунок підвищення конкурентоспроможності; зниження собівартості будівельної продукції; скорочення термінів будівництва; удосконалення структури управління; зниження матеріало- та енергоємності; підвищення екологічної безпеки будівництва.

Враховуючи сучасний стан будівельної галузі та дослідження стратегічних напрямів розвитку, можна сформулювати основні напрями інноваційної діяльності будівельних підприємств, рис.

Форми інноваційної діяльності та її особливості безпосередньо залежать від технологічних процесів та особливостей організації й управління виробництвом. Будівництвом можна розглядати як виробничий процес зі зведення чи реконструкції будівель і споруд та економічну й інтелектуальну діяльність, що включає не лише будівельні процеси, а й наукову та дослідну роботу.

Сучасні концепції інноваційної діяльності ґрунтуються на тому, що інноваційна модель розвитку підприємств має відбуватися на основі поступової модернізації технологічного обладнання та впровадження новітніх технологій. У попередніх дослідженнях обґрунтовано сутність інноваційної діяльності зі створення, впровадження та комерціалізації наукових розробок. Тому доцільно визначити взаємодію наукових досліджень та особливості інноваційної діяльності підприємств будівельної галузі.

Отже, до основних напрямів інноваційної діяльності підприємств будівельної галузі, що сприятимуть підвищенню економічної ефективності, можна віднести:

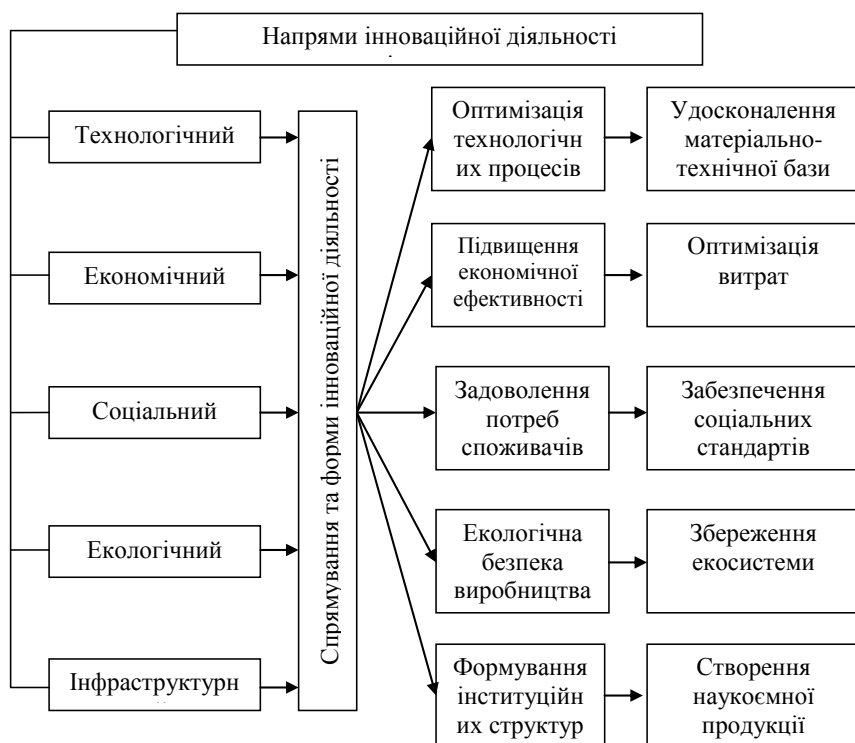

Рис. Напрями інноваційної діяльності підприємств будівельної галузі

Джерело: сформовано авторами на підставі [1, 2, 4, 7]

- технологічні, що передбачають розробку і впровадження нових технологій виробництва будівельних матеріалів та конструкцій, що спрямовані на оптимізацію будівельного процесу: скорочення будівельного циклу; удосконалення матеріально-технічної бази; підвищення якості будівельних конструкцій та матеріалів;
- економічні, що забезпечують інвестиційну привабливість будівництва та рентабельність підприємств;
- соціальні, що створюють умови для забезпечення потреб споживачів, збереження архітектурних пам'яток, збільшення частки соціального житла;
- екологічні, що покращують екологічну безпеку виробництва, зменшують шкідливі впливи на довкілля та людей;
- інфраструктурні, що створюють умови для формування інституційних структур інноваційного супроводу виробничої діяльності – від створення науково-технічної ідеї до випуску і реалізації наукоємної продукції та технічних рішень.

Висновки

Таким чином, інноваційна діяльність у будівельній галузі не знаходить поширення у повному обсязі у зв'язку з розбалансуванням інноваційної системи, а також за низького рівня сприйняття інновацій виробничим сектором.

Встановлено, що внаслідок негативного впливу економічної кризи впродовж останніх років будівельний комплекс має тенденцію до скорочення виробництва та зростання фінансової збитковості. Подальший розвиток підприємств галузі неминуче пов'язаний зі зростанням використання природних ресурсів.

Формування програм інноваційного розвитку підприємств потребує врахування внутрішніх та зовнішніх чинників впливу. Перш за все, перспектива розвитку будівельного комплексу полягає у поступовій модернізації виробництва, реалізації інноваційних програм, покращенні фінансування інноваційної діяльності з визначенням технологічних, економічних, соціальних, екологічних та інфраструктурних напрямів розвитку. Очевидним є те, що на розв'язання даної проблеми може вплинути держава, застосовуючи методи прямого і непрямого регулювання інноваційного розвитку галузі.

Література

1. *Верхоглядова Н.І.* Теоретичні основи управління конкурентостійкістю будівельного підприємства / Н.І. Верхоглядова, О.Є. Россіхіна // Економічний простір. – 2009. – № 29. – С. 136-149.
2. *Дейнеко Л.В.* Перспективи посткризового розвитку вітчизняного ринку будівельних матеріалів / Л.В. Дейнеко, Е.І. Шелудько // Економічний вісник. – №18/3. – 2012. – С. 94-100.
3. *Дем'яненко І.В.* Інноваційно-технологічний прогрес як рушійний чинник цивілізаційного поступу суспільства / І.В. Дем'яненко, А.В. Буряк // Вісник ДДФА: Економічні науки. – 2009. – № 21. – С. 21-30.
4. *Дмитриченко Л.І.* Особливості розвитку будівельної індустрії в Україні / Л.І. Дмитриченко, О.Д. Магвієнко // Проблеми розвитку внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. – 2008. – № 3. – С. 944-947.
5. *Коваленко О.В.* Функціонування підприємств по виробництву будівельних матеріалів на сільських територіях в умовах ринкових перетворень / О.В. Коваленко, Ю.Д. Усик // Продуктивність агропромислового виробництва. – 2007. – № 7. – С. 97-103.
6. *Назукін Ю.М.* Стан та перспективи розвитку підприємств з виробництва будівельних матеріалів / Ю.М. Назукін // Науково-практичне видання «Незалежний аудитор». – № 5(10). – 2013. – С. 59-63.

7. *Стельмащук А.М.* Формування механізму управління інноваційним розвитком підприємств сфери виробництва будівельних матеріалів / А.М. Стельмащук // Інноваційна економіка. – 2015. – №4 (59). – С. 61-71.

8. *Шевченко В.О.* Стан і перспективи розвитку ринку будівельних матеріалів в Україні [Електронний ресурс] / В.О. Шевченко // Ефективна економіка. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com>.

9. *Жук І.О.* Виконання будівельних робіт в Україні за 2015 рік. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс] / І.О. Жук // Експрес-випуск. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

УДК 332.143

О.В. Черевко

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту та економічної безпеки,
Черкаський національний університет
ім. Богдана Хмельницького*

Ю.М. Радзіховська

*здобувач кафедри менеджменту та економічної безпеки,
Черкаський національний університет
ім. Богдана Хмельницького*

Вплив інформаційної прозорості ВНЗ на їхню економічну безпеку

Актуальність дослідження підтверджується існуванням численних рейтингових систем оцінювання ВНЗ. Відомості для аналізу стану цих закладів отримуються переважно з відкритих джерел, повнота яких має пряму залежність від інформаційної відкритості ВНЗ. Рейтингова позиція визначає конкурентоспроможність ВНЗ на ринку освітніх послуг, а остання є важливою умовою високого рівня економічної безпеки ВНЗ. Метою статті було обрано вивчення результатів моніторингу веб-сайтів вищих навчальних закладів та встановлення впливу інформаційної прозорості на їхню економічну безпеку. Дослідження полягають у візуалізації та аналітичному опрацюванні результатів двох незалежних моніторингів веб-сайтів вищих навчальних закладів, що були проведені в Україні з метою встановлення рівня їхньої інформаційної прозорості. Досліджено індикатори та показники, за якими проводиться діагностика рівня інформаційної прозорості ВНЗ. Встановлено факт суттєвої відмінності в структурі та змісті інформаційного наповнення веб-сайтів ВНЗ. Зроблено висновок про необхідність підвищення рівня інформаційної відкритості ВНЗ, зокрема через своєчасне наповнення контентом його офіційного сайту. Обґрунтовано, що офіційний сайт ВНЗ є стратегічно важливим інструментом інформаційної політики, за допомогою якого ВНЗ має змогу знаходити абітурієнтів, які відповідають вимогам університету.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, економічна безпека, інформаційна прозорість, офіційний сайт, рейтинг.